

Sygn. akt I DO 16/21

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Zubert

w sprawie rozważenia uchylenia zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w E. o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych sędziego Sądu Rejonowego w E. M. R. lub zawieszenia tego sędziego w wykonywaniu czynności służbowych, po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 30 listopada 2021 roku, żądania sędziego Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek z 24 listopada 2021 roku w przedmiocie wyłączenia od udziału w sprawie o sygn. I DO 16/21,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych

postanowił:

nie uwzględnić żądania sędziego Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek o wyłączenie ze składu orzekającego wyznaczonego do rozpoznania sprawy o sygn. akt I DO 16/21 w przedmiocie uchylenia zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w E. z 9 listopada 2021 roku o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych sędziego Sądu Rejonowego w E. M. R. lub zawieszenia tego sędziego w wykonywaniu czynności służbowych.

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 9 listopada 2021 roku, nr (...), Prezes Sądu Rejonowego w E. na podstawie art. 130 § 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej p.u.s.p.), podjął decyzję

o natychmiastowej przerwie w wykonywaniu czynności służbowych wobec sędziego Sądu Rejonowego w E. M. R. na okres miesiąca od dnia wydania zarządzenia.

Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej z 22 listopada 2021 r. w sprawie dotyczącej rozważenia uchylenia zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w E. lub zawieszenia sędziego M. R. w czynnościach służbowych wyznaczono skład orzekającym, w tym sędziego sprawozdawcę i przewodniczącego tego składu w osobie sędzi Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek.

W pisemnym oświadczeniu z 24 listopada 2021 roku sędzia Sądu Najwyższego Małgorzata Bednarek podniosła, że jako członek składu orzekającego i sprawozdawca, brała udział w wydaniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2019 roku, sygn. akt I DO 23/18, w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokurator B. K., aktualnie oskarżonej w sprawie o sygn. akt VIII K (...). Tymczasem przedmiotem postępowania o sygn. I DO 16/21, jest ocena zasadności zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w E. z dnia 9 listopada 2021 roku o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych sędziego M. R., którą zarządzono w związku z wydaniem przez Sąd Rejonowy w E., orzekający jednoosobowo w składzie ww. sędziego, postanowienia z 8 listopada 2021 roku, sygn. akt VIII K (...), o umorzeniu postępowania przeciwko B. K. na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., w związku z brakiem zezwolenia na ściganie. Zdaniem sędzi Małgorzaty Bednarek powyższe okoliczności mogą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jej bezstronności w sprawie o sygn. I DO 16/21.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że Sąd Najwyższy z urzędu rozważył, czy istnieją przeszkody do orzekania w niniejszej sprawie, wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a zwłaszcza z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 roku, sygn. C-791/19, który dotyczy postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów. W tym zakresie Sąd Najwyższy podziela argumentację przedstawioną w postanowieniu Sądu

Najwyższego z dnia 14 października 2021 roku, sygn. akt I DO 10/21 (Lex nr 3240548), a jej powielanie w niniejszej sprawie wydaje się zbędne. Na potrzeby rozstrzygnięcia zagadnienia wyłączenia sędziego zaznaczyć jedynie wypada, że postępowanie w przedmiocie uchylenia zarządzenia prezesa sądu o przerwie w wykonywaniu obowiązków służbowych lub zawieszenia sędziego w wykonywaniu tych obowiązków nie jest z całą pewnością postępowaniem dyscyplinarnym (tak uchwała SN z 21 kwietnia 2009 r., SNO 22/09, LEX nr 1288819). Jest to postępowanie o charakterze ustrojowym, które ustawodawca wyraźnie odróżnia od postępowania w przedmiocie zawieszenia sędziego oraz obniżenia jego wynagrodzenia, uregulowanego w art. 129 p.u.s.p., które niewątpliwie jest postępowaniem incydentalnym w ramach postępowania dyscyplinarnego. Z tych powodów Sąd Najwyższy uznał, że nie ma przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy wyłączenia sędziego.

Przechodząc do zagadnień merytorycznych należy wskazać, że analiza okoliczności przytoczonych w oświadczeniu sędzi Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek wykazała, iż nie stanowią one wystarczającej przesłanki do wyłączenia jej od udziału w sprawie dotyczącej rozważenia uchylenia zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w E. o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych sędziego Sądu Rejonowego w E. M. R. lub zawieszenia tego sędziego w wykonywaniu czynności służbowych.

Żądanie w przedmiocie wyłączenia ze składu orzekającego sędziego Małgorzata Bednarek sformułowała na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż sędzia wyznaczony do udziału w rozpoznaniu sprawy powinien powiadomić o okoliczności, która mogłaby uzasadniać jego wyłączenie na wniosek strony i stanowić podstawę ewentualnego zarzutu dotyczącego braku bezstronności przy rozpoznawaniu sprawy. Ostateczna ocena czy konkretna okoliczność stanowi podstawę wyłączenia, nie należy jednak do informującego o jej zaistnieniu sędziego, lecz do weryfikującego jego oświadczenie sądu, który w trybie określonym w przepisie art. 42 k.p.k. dokonuje obiektywnej kontroli zasadności żądania sędziego w konkretnym układzie faktycznym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2011 roku, sygn. akt V KK 386/10, LEX nr 846185,

wyrok Sądu Najwyższego z 29 lutego 2016 roku, sygn. akt SNO 82/15, LEX nr 2023791). Automatyczne wyłączenie od udziału w sprawie następuje natomiast jedynie w sytuacji wystąpienia okoliczności określonych w art. 40 k.p.k. Zwrócić należy również uwagę, iż żądanie sędziego nie stanowi wniosku o jego wyłączenie w sensie ścisłym, gdyż kodeks postępowania karnego czynności te określa odmiennie. Powyższe rozumieć należy bowiem jako oświadczenie wiedzy o podstawie wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k. (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021).

Zgodnie z treścią art. 41 § 1 k.p.k. który na podstawie art. 128 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych znajduje odpowiednie zastosowanie w niniejszej sprawie - sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Natomiast, stosownie do treści art. 42 § 1 k.p.k. wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony, przy czym sądem właściwym do orzekania w kwestii wyłączenia sędziego jest sąd, który rozpoznaje daną sprawę (art. 42 § 4 k.p.k.). W orzecznictwie podkreśla się, iż wątpliwość wskazana w art. 41 § 1 k.p.k. nie może być jedynie hipotetyczna, lecz powinna nosić cechy realnej i konkretnej, a nadto „istnieć obiektywnie i poddawać się zewnętrznej weryfikacji oraz ocenie, a nie być tylko subiektywnym przekonaniem określonej osoby” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2012 r., III KK 214/11, OSNKW 2012/4/4). Wymóg bezstronności sędziego należy rozumieć zarówno w aspekcie „braku przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń”, jak i „konieczności obiektywnej bezstronności sądu, który winien dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej mierze” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2018 roku, sygn. akt III KK 244/17, LEX nr 2433068). Jednocześnie w judykaturze akcentowana jest konieczność zróżnicowania obiektywnej bezstronności sędziego i jego bezstronności w odbiorze zewnętrznym, przy czym „co do odbioru zewnętrznego z reguły odwołać się można do oceny sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, poprawnie logicznie myślącego członka społeczeństwa, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu”, eliminując „wszystkie te

sytuacje, w których wątpliwości wobec bezstronności byłyby pochopte lub nieprawdziwe i łatwo można byłoby tego dowieść” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2009 r., III KK 257/08, LEX nr 532400).

Jako okoliczność mogąca wzbudzać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego Sądu Najwyższego Małgorzata Bednarek wskazała swoje uczestnictwo (jako sprawozdawca) w wydaniu uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokurator B. K. Uzasadniając powyższe stanowisko zwróciła uwagę na fakt, że wobec ww. prokurator umorzono postępowanie karne prowadzone pod sygn. akt VIII K (...), a wskutek tego rozstrzygnięcia wydano następnie zarządzenie o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych sędziego M. R. Zarządzenie to stanowi przedmiot kontroli w sprawie o sygn. akt I DO 16/21, w której jest sprawozdawcą. Zdaniem sędzi występująca pomiędzy powyższymi rozstrzygnięciami relacja może wywołać w odbiorze zewnętrznym wrażenie zagrożenia bezstronności, wobec czego koniecznym jest dokonanie obiektywnej kontroli zasadności jej żądania w zaistniałym układzie faktycznym.

W ocenie Sądu Najwyższego analiza okoliczności występujących w tej sprawie nie potwierdza wniosku, iż mogą one wzbudzić u przeciętnego i rozsądnie rozumującego obserwatora procesu uzasadnioną wątpliwość co do istnienia kierunkowego nastawienia sędziego, zarówno to do stron, jak i przedmiotu postępowania. Złożone oświadczenie wiedzy o podstawie wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k. nie zawiera bowiem takich okoliczności, które oceniane obiektywnie uzasadniałyby wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy, stanowiąc jedynie wyraz jej indywidualnej oceny dotyczącej stronnictwa zewnętrznego. Podkreślenia wymaga, iż przedmiotem kontroli w postępowaniu prowadzonym pod sygn. akt I DO 16/21 nie jest postanowienie Sądu Rejonowego w E. z 8 listopada 2021 roku, sygn. akt VIII K (...), o umorzeniu postępowania przeciwko B. K. na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., lecz ocena zasadności zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w E. z 9 listopada 2021 roku o przerwie w wykonywaniu czynności służbowych sędziego M. R. lub rozważenie zawieszenia tego sędziego w wykonywaniu czynności służbowych w kontekście podstaw wskazanych w art. 130 p.u.s.p. Nie sposób

zatem przyjąć, by pomiędzy powyższym zarządzeniem, a uchwałą w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora, na którą powołuje się sędzia Małgorzata Bednarek, występowała tożsamość przedmiotowa lub relacja wywołująca wrażenie zagrożenia dla bezstronności orzekania. Zaznaczenia w tym miejscu wymaga, iż własna ocena indywidualnego stosunku do przedmiotu rozstrzygnięcia (zarówno dotycząca poczucia co do własnej bezstronności, jak bezstronności w odbiorze zewnętrznym) nie stanowi wystarczającej podstawy do wyłączenia sędziego od orzekania w danej sprawie, gdyż obawa co do stronniczości powinna wynikać z obiektywnych okoliczności. Zasadność żądania opartego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. winna zatem opierać się nie tylko na subiektywnej, wewnętrznej sferze przekonania samego sędziego, lecz składać się z czynników obiektywnych, tworząc skonkretyzowany układ okoliczności, który może wywoływać w odbiorze zewnętrznym poczucie stronniczego nastawienia sędziego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2021 r., IV KO 63/21, LEX nr 3181389).

Obiektywna ocena wskazywanej przez sędzię Sądu Najwyższego Małgorzatę Bednarek okoliczności w postaci uczestnictwa w składzie orzekającym w sprawie o sygn. I DO 23/18, a w szczególności fakt pełnienia funkcji sprawozdawcy, nie stanowi ze swej istoty okoliczności determinującej potrzebę jej wyłączenia od udziału w niniejszej sprawie. W kontekście przedmiotu rozstrzygania w postępowaniu prowadzonym pod sygn. akt I DO 16/21 brak jest nadto przejawów subiektywnej stronniczości sędziego, a przedmiot i okoliczności niniejszej sprawy oraz istota wcześniejszych rozstrzygnięć, zarówno nie stwarzają stanu zagrożenia dla bezstronności orzekania, jak również nie wywołują takiego wrażenia w odbiorze zewnętrznym.

W świetle powyższych rozważań Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, iż okoliczność wskazane w oświadczeniu sędzi Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek nie odpowiadają przesłankom wskazanym w art. 41 § 1 k.p.k. Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

